

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi - (EBYÜSBED)

Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleğine ve Klinik Uygulamaya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi

Emine ERBUĞA¹, Papatya KARAKURT²

¹ Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Bölümü, Erzincan, Türkiye.

² Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Erzincan, Türkiye.

Geliş Tarihi: 03.08.2024,

Kabul Tarihi: 03.10.2024,

Yayın Tarihi: 10.10.2024

ÖZET

Bu araştırma hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine ve klinik uygulamaya yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Tanımlayıcı ve kesitsel türde olan bu çalışmada bir devlet üniversitesinde öğrenim gören 234 hemşirelik öğrencisi oluşturulmuştur. Veri toplama aracı olarak "Kişisel Bilgi Formu", "Kolorta Hemşirelik Tutum Ölçeği" ve "Korzul Klinik Uygulama Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde t testi, Anova analizi, Mann-Whitney U, Kruskal- Wallis ve korelasyon analizi kullanılmıştır. Öğrencilerin hemşirelik tutum ölçeğinin puan ortalaması 76.30±13.20 ve klinik uygulama tutum ölçeği puan ortalaması ise 88.98±16.33 olarak hesaplanmıştır. Öğrencilerin hemşirelik mesleğine ve klinik uygulamaya yönelik tutumları cinsiyete, sınıfa, akademik başarı algısına göre değişim göstermezken; bölümü isteyerek seçme, hemşirelik bölümünden memnun olma, mesleğin geleceğini algılayış biçimi, klinik başarı algısı, klinik uygulamadan memnun olma durumu, bölümü tekrar tercih etme gibi değişkenlere göre farklılık göstermektedir. Öğrencilerin hemşirelik mesleğine ve klinik uygulamaya yönelik tutumları orta düzeyde bulunmuştur. Öğrencilerde, hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutum arttıkça, klinik uygulamaya yönelik olumlu tutum artmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hemşireliğe Yönelik Tutum, Hemşirelik Öğrencileri, Klinik Uygulama, Tutum.

Examination of Nursing Students' Attitudes Towards Nursing Profession and Clinical Practice

ABSTRACT

This study was conducted to determine the attitudes of nursing students towards nursing profession and clinical practice. In this descriptive and cross-sectional study, 234 nursing students studying at a state university were included. "Personal Information Form", "Kolorta Nursing Attitude Scale" and "Korzul Clinical Practice Attitude Scale" were used as data collection tools. In the evaluation of the data, t test, Anova analysis, Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis and correlation analysis were used. The mean score of the nursing attitude scale was 76.30±13.20 and the mean score of the clinical practice attitude scale was 88.98±16.33. While students' attitudes towards the nursing profession and clinical practice did not change according to gender, class, and academic achievement perception, they differed according to variables such as choosing the department willingly, being satisfied with the nursing department, perceiving the future of the profession, clinical achievement perception, being satisfied with clinical practice, and choosing the department again. Students' attitudes towards nursing profession and clinical practice were found to be at a moderate level. As the positive attitude towards nursing profession increased, the positive attitude towards clinical practice increased. Therefore, it is recommended that interventions should be made to improve students' positive attitudes towards nursing profession.

Keywords: Attitude, Attitude Towards Nursing, Clinical Practice, Nursing Students.

Sorumlu Yazar: Papatya KARAKURT, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Erzincan, Türkiye.

E-mail: pkarakurt@erzincan.edu.tr

Bu makaleye atf yapmak için / Cite this article: Erbuğa, E., & Karakurt, P. (2024). Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleğine ve Klinik Uygulamaya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 1-22.

1. GİRİŞ

Hemşirelik mesleği, sosyal, kültürel ve teknolojik değişimlerle kendini yenilemeyi başaran, bireye, aileye ve topluma sağlık hizmeti sunan ve sağlığı iyileştirme faaliyetlerini gerçekleştiren, hasta bakım hizmetlerini planlayarak uygulayabilen profesyonel bir meslektir. Aynı zamanda sağlık hizmetlerinin vazgeçilmez unsuru olan bir meslektir (Karadağ ve ark., 2013; Tan ve ark., 2012; Kossafy ve ark., 2017; Korkmaz, 2011). Tüm bu nedenlerden dolayı, hemşirelik yalnızca bireyin değil aynı zamanda toplumun sağlığını geliştiren, koruyan ve iyileştiren dinamik bir süreçtir (Akça Ay, 2021; Sabuncu ve ark., 2021).

Geçtiğimiz son on yıl içerisinde hemşirelik mesleği profesyonellik bakımından ciddi gelişmeler kaydetmiştir. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin eğitimlerini veren kurumların hem pratik hem teorik bilgilerini geliştirmeleri, hemşirelik eğitiminin niteliği ve niceliğinin artırılmasını sağlamıştır. Dünyada genel olarak hemşirelik mesleği için kılavuzlar geliştirilmesi, hemşirelik mesleğine yönelik protokollerin yapılması, hemşirelik mesleğinin profesyonelleşmesini sağlamıştır (Öncel ve Yılmaz, 2023; Ten Hoeve ve ark., 2014).

Hemşirelik eğitimi teorik ve uygulamalı eğitimin beraber olduğu bir eğitimidir. Hemşirelik eğitiminin önemli bir bölümünü oluşturan klinik uygulamalar hemşirelik öğrencilerine profesyonel hemşirelik uygulamalarını öğretmek ve öğrencileri yapacakları mesleğe hazır hale getirmeyi amaçlamaktadır. Aynı zamanda hemşirelik eğitiminin amaçlarının içinde hemşirelik öğrencilerinin sorumluluklarını bilen, sağlığı korumanın ve geliştirmenin bilincinde olan sağlıkla ilgili olumsuzluk durumlarında ne yapması gerektiğini bilen, meslek etiğine göre davranan, gerekli teorik ve klinik bilgilere sahip olan ve uygulama becerilerini geliştirmiş öğrenciler olarak yetiştirmektir. (Ten Hoeve ve ark., 2014; Karaöz, 2013; Çelikkalp & Aydın, 2010; Arifoğlu & Razi, 2011). Teorik bilginin beceriye dönüştürülmesinde ve öğrencilerin mesleki kimliklerinin geliştirilmesinde klinik uygulamanın önemi yadsınamaz. Klinik öğretim, öğrencilerin öğrenmelerine rehberlik etmek amacıyla eğitimci adına hazırlanmış bilinçli hareketler serisidir (Gaberson ve ark., 2016). Ancak yapılan çalışmalar; klinik uygulamaların öğrenciler için stres oluşturduğunu ve uygulamaların kısa süreli olması, beceri odaklı olmaması, klinik ortamın öğrenme hedefini karşılamaması, rol model sorunları ve iş merkezli çalışmalar nedeniyle tam olarak istendik şekilde uygulanamadığını göstermektedir (Dutile ve ark., 2011).

Gerek mesleğin etkin bir şekilde sürdürülebilmesi gerekse klinik uygulamalarda istendik düzeyde başarı elde edebilmek çeşitli faktörlere bağlıdır. Bu faktörlerin başında ise mesleğe ve klinik uygulamaya yönelik tutumlar gelmektedir (Hortaçsu, 2012). Tutumlar mesleği yapmaya

karar vermede, mesleğin eğitiminde ve icra edilmesinde çok önemli olup mesleki başarıyı oldukça etkilemektedir. Hemşirelik mesleği açısından düşünülecek olursa, hemşireliğe yönelik olumlu tutuma sahip olan hemşirelerin mesleki profesyonel tutumlarının daha yüksek olduğu (Tarhan ve ark., 2016) ve mesleğe yönelik olumlu tutumların hemşirelerin mesleği sürmelerinde olumlu şekilde etkilediği görülmektedir (Miligi & Selim 2014).

Çalışmalar hemşirelerin mesleğe yönelik olumsuz tutumlarının hemşire yetersizliğine, meslek değiştirme isteğine ve daha az profesyonel tutum göstermelerinde etkili olduğunu göstermektedir (Tarhan ve ark., 2016; Çelik ve ark., 2012; Rezaei-Adaryani ve ark., 2012). Yapılan çalışmalarda hemşirelik mesleğinin tercih edilmesinde iç (başkalarına yardımcı olma, mesleği kendine uygun bulma vb.) ve dış faktörlerin (ekonomik sebepler, aile ya da çevre baskısı vb.) üzerinde durulmaktadır. Yapılan bir başka çalışma göstermektedir ki mesleği isteyerek seçen ve mesleğin geleceği ile ilgili olumlu düşüncelere sahip olan bireylerin hemşireliğe yönelik tutumları daha olumludur (Zencir & Eşer, 2016).

Mesleğe ve klinik uygulamaya yönelik tutumların, akademik ve klinik başarı, mesleki doyum, bakım kalitesinde artış, mesleki kimlik gelişimi, kariyer planlama, gelecekte mesleği sürdürme, profesyonel mesleki tutumlar sergileme ve meslek imajı üzerindeki olumlu etkileri literatür tarafından vurgulanmaktadır (Aydın & Büyükbayram, 2020; Tarhan ve ark., 2016; Alıcı, 2013; Morris-Thompson ve ark., 2011; Mimura ve ark., 2009). Bu nedenle öğrencilerin hemşirelik mesleği ve klinik uygulamaya yönelik tutumlarının belirlenmesi önemlidir. Tüm bu literatür doğrultusunda bu araştırmada hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine ve klinik uygulamaya yönelik tutumları incelenmiş ve alana katkı sunması amaçlanmıştır. Araştırmada ayrıca aşağıdaki sorulara da cevap aranmıştır.

1.1. Araştırma Soruları

1. Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine ve klinik uygulamaya yönelik tutumları ne düzeydedir?
2. Hemşirelik öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri hemşirelik mesleğine ve klinik uygulamaya yönelik tutumlarını etkiliyor mu?
3. Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine ve klinik uygulamaya yönelik tutumları arasında bir ilişki var mıdır?

2. MATERYAL ve METOT

2.1. Araştırmanın Tipi

Bu araştırma tanımlayıcı ve kesitsel desende yapılmıştır.

2.2. Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Bu araştırma bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde yürütülmüştür. Araştırma Ocak-Kasım 2023 tarih aralığında yürütülmüştür

2.3. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini bir üniversitenin Hemşirelik bölümünde 2022-2023 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde kayıtlı ve eğitimine aktif olarak devam eden 412 öğrenci oluştururken araştırmada alınabilecek minimum örneklem sayısının hesaplanmasında evreni bilinen popülasyonlarda örneklem hesaplama yöntemi kullanılmıştır (Baş, 2010). Yapılan hesaplama sonucu 412 kişilik bir evrende, %95 güven aralığı ve %5 hata payı ile alınabilecek minimum örneklem sayısının 199 kişi olduğu belirlenmiştir. Veri kayıplarını önleme açısından veri toplama aşamasının sonucunda ise toplam 234 öğrenciye ulaşılmıştır.

2.4. Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında, Kişisel Bilgi Formu, “Korzul Klinik Uygulama Tutum Ölçeği” ve “Kolorta Hemşirelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Bu form öğrencilerin demografik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Hazırlanan formda öğrencilerin; cinsiyeti, medeni durumu, sınıfı, akademik ortalaması vb. bilgiler bulunmaktadır.

Kolorta Hemşirelik Tutum Ölçeği: Kanbay ve ark. (2021) tarafından geliştirilmiş olan bu ölçüm aracı hemşirelerin ve hemşirelik bölümü öğrencilerinin hemşirelik mesleğine ilişkin tutumlarını tespit etmek gerekçesiyle geliştirilmiştir. Ölçek üç alt boyut ve 23 maddedir. Buna göre hemşirelik tutumlarına ilişkin toplam varyansın 61.6’sını gerçekleştirmektedir. 1. Faktör; 12 maddeden oluşmakta olup (2, 3, 4, 7, 8, 10, 11, 14, 17, 18, 20, ve 23. Maddeler) güvenilirlik katsayısı 0.92’dir. 2. Faktör; 8 maddeden oluşmakta olup (1, 5, 6, 9, 12, 15, 19 ve 22. Maddeler) güvenilirlik katsayısı 0.91’dir. 3. Faktör; 3 maddeden oluşmakta olup (13, 16 ve 21. Maddeler) güvenilirlik katsayısı 0.79 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin toplam güvenilirlik katsayısı .90 olarak hesaplanmış olup bu değer yüksek güvenilirliği ifade etmektedir. Ölçeğin puanlanmasında 2, 3, 4, 7, 8, 10, 11, 14, 17, 18, 20 ve 23. maddeler ters puanlanmaktadır. Ölçeğin genelinden alınabilecek toplam puan 23 ile 115 arasında değişmektedir (Kanbay ve ark., 2021). Bu araştırmada ölçeğin Cronbach α değeri 0.90 olarak bulunmuştur.

Korzul Klinik Uygulama Tutum Ölçeği: Kanbay ve ark. (2022) tarafından geliştirilmiş olan bu ölçüm aracı sağlık alanında klinik uygulama yapan öğrencilerin, klinik uygulamaya yönelik tutumlarını belirlemek amacı ile geliştirilmiştir. Geliştirilmiş olan “Klinik uygulama tutum ölçeği” 4 alt boyut ve 25 maddeden oluşmakta olup, klinik uygulama tutumlarına yönelik toplam varyansın 52.9’unu açıklayabilmektedir. 1. Faktör; 1, 5, 12, 13, 19 ve 23. maddelerden oluşmakta olup güvenilirlik katsayısı.85’tir. 2. Faktör; 4, 6, 7, 10, 11, 14, 15, 16 ve 20. maddelerden oluşmakta olup güvenilirlik katsayısı .84’tür. 3. Faktör; 2, 18, 21 ve 24. maddelerden oluşmakta olup güvenilirlik katsayısı 0.72 olarak belirlenmiştir. 4. Faktör 3, 8, 9, 17, 22 ve 25. maddelerden oluşmakta olup güvenilirlik katsayısı 0.77 olarak belirlenmiştir. Ölçek toplam güvenilirlik katsayısı 0.90 olarak hesaplanmış olup bu değer yüksek güvenilirliği ifade etmektedir. Ölçeğin puanlanmasında 2, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 16, 17, 20, 21 ve 23. maddeler ters puanlanmaktadır. Ölçeğin genelinden alınabilecek toplam puan 25 ile 125 arasında değişmektedir. Puanın artışı klinik uygulamaya yönelik olumlu tutumu göstermektedir. Çalışmalarda ölçeğin alt boyutları ayrı ayrı değerlendirilebileceği gibi; çalışmalarında yüksek düzeyde geçerlilik ve güvenilirlik isteyen araştırmacılara ölçeğin toplam puanı üzerinden işlem yapmaları önerilmektedir (Kanbay ve ark., 2021). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach α değeri 0.92 olarak bulunmuştur.

2.5. Veri Toplama Yöntemi

Veri toplama formları öğrencilerin uygun olduğu ders saatlerinde araştırmacı tarafından sınıf ortamında öğrencilere dağıtılarak toplanmıştır.

2.6. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 26.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı analizler için sayı, ortalama ve yüzdelikler kullanılmıştır. Verilerin normal dağılımlarına basıklık ve çarpıklık değerleri incelenerek karar verilmiştir. Değişkenlerin karşılaştırılmasında normal dağılım gösteren değişkenler için t testi ve Anova analizi (Post test: Tukey), normal dağılım göstermeyen değişkenler için Mann-Whitney U ve Kruskal- Wallis H testi kullanılmıştır (Anlamlı fark çıkan değişkenler için Bonferroni düzeltmesi yapılmıştır). İlişkilerin incelenmesinde korelasyon analizi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık için $p < 0.05$ tercih edilmiştir.

2.7. Araştırmanın Etiği

Araştırmanın etik kurul onayı, bir üniversitenin İnsan Araştırmaları Sağlık ve Spor Bilimleri Etik Kurulundan alınmıştır (06.01.2023Tarih ve 12/11 sayılı karar). Araştırmanın yapılacağı ilgili kurumdan etik kurul iznini takiben izin alınmıştır. Araştırmanın örneklem grubundaki öğrencilere araştırmanın amacı açıklanarak kendilerinden alınacak olan bilgilerin gizliliği esasına uyulacağı beyan edilerek, çalışmaya gönüllü olarak katılımları sağlanmıştır. Çalışmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilerden sözlü bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

3. BULGULAR ve TARTIŞMA

Araştırmadaki öğrencilerin %67.5'i kadın ve %29.1'inin ikinci sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin %63.2'si bölümü isteyerek seçmiş, %56.4'ünün bölümünden kısmen memnun, %37.2'si mesleğin geleceği konusunda iyimser %71.4'ü akademik olarak ve %70'i klinik uygulama açısından kendini orta düzeyde başarılı hissetmektedir. İkinci bir şans verildiğinde yine hemşirelik mesleğini tercih edecek olanların oranı %42.3, gelecekte mesleği sürdüreceğini belirtenlerin oranı %56.8 ve klinik uygulamadan memnun olanların oranı ise %27.4 olarak belirlenmiştir.

Tablo 1. Korzul Klinik Uygulama ve Kolorta Hemşirelik Tutum Ölçeklerinin Minimum, Maksimum ve Ortalama Değerleri

Ölçekler	Min.	Max.	$\bar{x} \pm ss$
KORZUL	48	123	88.98±16.33
KOLORTA	40	115	76.30±13.20

$\bar{x}$: Ortalama; ss: standart sapma; KORZUL: Korzul Klinik Uygulama Tutum Ölçeği; KOLORTA: Kolorta Hemşirelik Tutum Ölçeği.

Araştırmada KORZUL klinik uygulama tutum ölçeğinden alınan en küçük puan 48, en yüksek puan 123, ortalama puan ise (88.98±16.33) olarak hesaplanmıştır. KOLORTA hemşireliğe yönelik tutum ölçeğinden alınan en küçük puan 40, en yüksek puan 115, ortalama puan ise (76.30±13.20) olarak hesaplanmıştır.

Tablo 2. Kolorta Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçek Puan Ortalamalarının Farklı Gruplarda Karşılaştırılması

Değişken	$\bar{X} \pm SS$	Test	p
Cinsiyet			
Kadın	76.91±14.15	t:1.016	0.311
Erkek	74.04±10.94		
Sınıf			
Birinci Sınıf	74.14±14.48	F:0.735	0.532
İkinci Sınıf	76.38±14.00		
Üçüncü Sınıf	76.10±11.56		
Dördüncü sınıf	78.02±12.97		
Bölümü seçme			
İsteyerek	81.97±11.53	t:10.401	0.000***
İstemeden	66.56±9.80		
Memnuniyet*			
Memnun	^a 85.90±11.08	KW:82.561	0.000***
Kısmen memnun	^b 72.47±10.81		
Memnun değil	^c 61.00±8.13		
Mesleğin geleceği			
İyimser	^a 83.26±13.05	F:29.462	0.000***
Kararsız	^b 74.20±9.89		
Karamsar	^c 66.98±13.63		
Akademik başarı			
Düşük	74.65±13.81	F:0.327	0.722
Orta	76.43±13.11		
Yüksek	77.17±13.38		
Klinik başarı*			
Düşük	^y 66.79±10.18	KW:10.126	0.006**
Orta	^x 76.44±13.27		
Yüksek	^x 78.29±12.85		
İkinci şans			
Evet	84.90±11.51	t:10.263	0.000***
Hayır	70.00±10.56		
Mesleği sürdürme*			
Evet	^a 82.48±11.92	KW:74.444	0.000***
Kararsız	^b 69.16±10.01		
Hayır	^c 62.47±8.39		
Klinik memnuniyet			
Evet	^x 81.17±12.09	F:6.523	0.002**
Kısmen	^y 75.06±12.99		
Hayır	^y 73.65±13.46		

$\bar{x}$: Ortalama, ss: standart sapma, p: anlamlılık, a>b>c, *** p<.001, **p<.05, *Bonferoni düzeltmesi yapılmıştır (p<0.0166 anlamlı kabul edilmiştir), KOLORTA: Kolorta Hemşirelik Tutum Ölçeği.

Araştırmada öğrencilerin hemşireliğe yönelik tutumları cinsiyete, sınıflarına ve algıladıkları akademik başarı düzeyine göre farklılık göstermemektedir. Bölümü isteyerek seçme arasında Hemşirelik Tutumu istatistiksel açıdan anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0.05$). Evet, yanıtını verenlerin olduğu grupta KOLORTA ölçek puanı, hayır yanıtını verenlerin olduğu gruptan yüksek bulunmuştur. Bu bulguya göre hemşirelik bölümünü isteyerek seçen öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları, bölümü istemeyerek seçenlerden daha olumludur.

Öğrencilerin bölümden memnuniyet durumuna göre öğrencilerin hemşireliğe yönelik tutumları en yüksek bölümden memnun olanlardayken bunu sırası ile kısmen memnun olanlar ve memnun olmayanlar takip etmektedir.

Katılımcı öğrencilere mesleğin geleceği konusunda iyimser olan grubun hemşireliğe yönelik tutumu, kararsız olanlardan ve karamsar olanlardan yüksek bulunmuştur. Mesleğin geleceği konusunda kararsız olanların hemşireliğe yönelik tutumu da karamsar olanlardan yüksek bulunmuştur.

Klinik başarıya göre KOLORTA ölçek puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Yapılan ileri analiz sonucunda; klinik başarısını orta ve yüksek olarak nitelendiren öğrencilerin hemşirelik tutumu, klinik başarısını düşük olarak nitelendiren öğrencilerden yüksek bulunmuştur. Klinik başarısını orta olarak nitelendiren öğrenciler ile yüksek olarak nitelendiren öğrenciler arasında hemşirelik tutumu farklılık göstermemektedir.

İkinci şans verir misin sorusuna verilen cevaplara göre tekrar tercih etme şansı olduğunda yine hemşireliği tercih edeceğini belirtenlerin hemşireliğe yönelik tutumu, hayır cevabını verenlerin olduğu gruptan daha olumludur.

Gelecekte mesleği sürdüreceğini belirten öğrencilerin mesleği sürdüreceğini belirten öğrencilerin hemşireliğe yönelik tutumu, mesleği sürdürme konusunda kararsız olan ve mesleği sürdürmeyeceğini belirtenlerden daha olumludur. Mesleği sürdürme konusunda kararsız olanların da hemşireliğe yönelik tutumu, mesleğini sürdürmeyeceğini belirtenlerden yüksek çıkmıştır. Klinikten memnun olan öğrencilerin hemşirelik tutum düzeyi, klinikten kısmen memnun olan ve klinikten memnun olmayan öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Klinikten kısmen memnun olan ve memnun olmayan grupların hemşirelik tutumları arasında fark yoktur.

Tablo 3. KORZUL Klinik Uygulama Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Farklı Gruplarda Karşılaştırılması

Değişken	$\bar{X} \pm SS$	Test	p
Cinsiyet			
Kadın	87.68±16.33	t:-1.763	0.079
Erkek	91.68±16.09		
Sınıf			
Birinci Sınıf	86.98±15.24	F: .449	0.718
İkinci Sınıf	90.59±16.63		
Üçüncü Sınıf	88.60±16.37		
Dördüncü sınıf	89.03±16.93		
Bölümü seçme			
İsteyerek	93.93±15.38	t:6.617	0.000***
İstemeden	80.47±14.35		
Memnuniyet*			
Memnun	^a 95.46±15.26	KW: 30.162	0.000***
Kısmen memnun	^b 87.07±15.50		
Memnun değil	^c 74.00±13.62		
Mesleğin geleceği			
İyimser	^x 93.53±14.79	F:11.814	0.000***
Kararsız	^x 89.06±16.39		
Karamsar	^y 79.15±15.29		
Akademik başarı			
Düşük	88.71±18.20	F:0.006	0.994
Orta	88.00±15.74		
Yüksek	89.14±17.77		
Klinik başarı*			
Düşük	^y 75.93±10.36	KW:13.914	0.001**
Orta	^x 88.46±15.60		
Yüksek	^x 93.79±17.76		
İkinci şans			
Evet	93.38±15.84	t:3.621	0.000***
Hayır	85.76±15.88		
Mesleği sürdürme*			
Evet	^x 92.47±15.70	KW:19.023	0.000***
Kararsız	^y 85.92±15.77		
Hayır	^y 75.67±15.47		
Klinik memnuniyet			
Evet	^x 96.36±16.22	F:12.402	0.000***
Kısmen	^y 88.49±14.56		
Hayır	^y 83.03±16.37		

$\bar{x}$: Ortalama,ss: standart sapma, p: anlamlılık, a>b>c, x>y, *** p<.001, **p<.05, *Bonferroni düzeltmesi yapılmıştır (p<0.0166 anlamlı kabul edilmiştir).

Öğrencilerin cinsiyetine, sınıf durumuna ve akademik başarı algısına göre KORZUL klinik uygulama tutum ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p>0.05$).

Hemşirelik bölümünü isteyerek seçen öğrencilerin klinik uygulama tutumları bölümü istemeyerek seçenlere göre daha yüksektir. Öğrencilerin klinik uygulama tutumları bölümden memnun olanlarda kısmen memnun olanlara ve kısmen memnun olanların ise memnun olmayanlara göre daha olumludur. Bölümün geleceği konusunda iyimser ve kararsız olan öğrencilerin klinik uygulama tutumları bölümün geleceği konusunda karamsar olan öğrencilere göre daha olumludur.

Klinik başarısını orta ve yüksek düzey olarak değerlendiren öğrencilerin klinik uygulama tutumları, klinik başarısını düşük düzey gören öğrencilere göre daha olumludur. Tekrar tercih şansı olduğunda hemşirelik bölümünü seçeceğini belirten öğrencilerin klinik uygulama tutumları tekrar tercih etmeyeceğini belirtenlere göre daha olumludur.

Gelecekte hemşirelik mesleğini sürdüreceğini belirten öğrencilerin klinik uygulama tutumları diğer gruplardan daha olumludur. Klinik uygulamadan memnun olan öğrencilerin klinik uygulama tutumları diğer gruplara göre daha olumludur.

Tablo 4. Kolorta Hemşireliğe Tutum Puanı ile Korzul Klinik Uygulama Tutum Puanı Arasındaki İlişki

Ölçek	Korzul klinik uygulama tutum ölçeği			
	n	r	r ²	p
Kolorta Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği	234	0.81	0.66	0.000

Öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumu arttıkça klinik uygulamaya yönelik tutumun da arttığını göstermektedir.

Bu araştırmanın bulguları ilgili literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulama tutum puan ortalamaları 88.98 ± 16.33 puan ve hemşireliğe yönelik tutum puan ortalamaları 76.30 ± 13.20 olup orta düzeydedir (Tablo 1). Buna karşın hemşirelik öğrencileri (Erenoğlu, 2022; Seval & Sönmez, 2020) ve hemşirelerle yapılan çalışmalarda hemşirelerin mesleğe yönelik tutumlarının yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tarhan ve ark., 2016). Bu durumun bölge ve kültür farklılıklarından,

öğrencilerin eğitim sürecine dahil olmalarından, eğitimcilerle olan ilişkilerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Öğrencilerin cinsiyetinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarını etkilemediği belirlenmiştir (Tablo 2). Bu bulgu literatür ile uyum göstermemektedir. Çeçen ve ark. (2020) hemşirelik öğrencileri ile yaptıkları çalışmada kadın öğrencilerin hemşireliğe yönelik tutumlarının erkeklerden daha olumlu olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Başka bir çalışmada ise kadın öğrencilerin hemşirelik imajlarının daha olumlu olduğu, bunun ise hemşireliğin toplumsal algı anlamında hala bir bayan mesleği olarak görülmesi ve meslek özelliklerinde erkeklere yönelik fazla değişim gerçekleşmemesinden kaynaklandığı belirtilmektedir (Seval & Sönmez, 2020). Peksoy ve ark. (2020) çalışmasında ise hemşirelik bölümündeki kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre “profesyonellik” ve “mesleki değerlere” ilişkin daha yüksek düzeyde “olumlu tutuma” sahip olduğu belirlenmiştir. Kadın mesleği olarak görülen hemşirelik, günümüzde artık erkeklerin de içinde yer aldığı bir meslektir. Erkeklerin bu mesleğin içinde olması ve sayılarının her geçen gün artması hemşireliğe yönelik olumsuz algılarını azaltmaktadır. Erkekler de artık hemşirelik mesleğini yoğun bir şekilde tercih etmekte ve bu mesleği yapmaktadırlar. Bu nedenle kadınlar ve erkeklerin hemşirelikle ilgili benzer tutumlar geliştirdikleri düşünülmektedir.

Bu araştırmada öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları sınıfa göre farklılık göstermemektedir (Tablo 2). Bu durumun hemşirelik eğitiminin öğrenciye meslek bilincini yeterince kazandıramadığından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Eğitim süreci içerisinde öğrencinin mesleği ile ilgili aidiyetinin gelişmesi beklenen bir durumdur. Ancak çalışmalarda öğrencilerin eğitim sürecinde mesleğe yönelik tutumlarında yeterli bir gelişme olmadığı görülmektedir. Çeçen ve ark. (2020) hemşirelik öğrencileri ile yaptıkları çalışmada sadece 2. sınıf öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarının diğer sınıflara göre daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Bir diğer çalışmada ise öğrencilerin hemşireliğe yönelik tutumları sınıflara göre değişim göstermemiştir (Erenoğlu, 2022).

Bu araştırmada bölümü isteyerek seçen öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları daha yüksek bulunmuştur (Tablo 3). Bu bulgu literatüre benzerlik göstermektedir. Yapılan bir çalışmada hemşirelik bölümünü aile ya da çevre baskısıyla ya da ekonomik nedenlerle seçen öğrencilerin mesleğe yönelik olumlu tutumları daha düşük bulunmuştur (Zencir & Eşer, 2016). Başka bir çalışmada ise mesleği isteyerek seçen öğrencilerin mesleki statü, hemşirelik mesleğinin özellikleri hemşirelik mesleğini tercih etme durumu, hemşirelik mesleğinin genel durumuna ilişkin tutum puanları mesleği mecburi seçen öğrencilerden yüksek olduğu

belirlenmiştir (Seval & Sönmez, 2020). Bölüm seçiminde herhangi bir dış baskı nedeni ile yapılan tercihler öğrencinin beklentileri ile örtüşmeyeceğinden öğrencinin bölümü ya da mesleği benimsemesi zorlaşmakta bu da tutumlarına olumsuz olarak yansımaktadır.

Bölümden memnuniyet düzeyi arttıkça hemşireliğe yönelik olumlu tutum da artmaktadır (Tablo 3). Hemşireler ile yapılan bir çalışmada mesleğini seven hemşirelerin mesleğe yönelik olumlu tutumlarının daha fazla olduğu görülmüştür (Tarhan ve ark., 2016). Öğrenciler eğitim süreci içerisinde mesleği tanıdıkça ve mesleğe aidiyet geliştirdikçe bu da memnuniyetlerine yansımaktadır. Dolayısıyla bu da öğrencilerin olumlu tutum geliştirmelerine neden olmaktadır. Mesleğe karşı geliştirilen bu olumlu tutumlar mesleğin sevilmesine ve mesleki işlevlerde daha profesyonel olmasını sağlamaktadır (Wynd, 2003).

Bu araştırmada mesleğin geleceği ile ilgili olumsuz beklentiler içerisinde olan öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik olumsuz tutumlar geliştirdikleri belirlenmiştir (Tablo 3). Yapılan meslek kişinin toplumdaki statüsünü, ekonomik durumunu, saygınlığını belirleyen önemli bir etkidir. Mesleğin toplum tarafından algılanış biçimi kişinin mesleğe yönelik olarak beklentilerini ve tutumunu da etkileyecektir (Kocabaş & Erdem, 2019). Hemşireler sağlık kuruluşlarının vazgeçilmez bir ögesi olmasına rağmen toplum tarafından hak ettiği değeri görmemekte (Luciana ve ark., 2009) toplum tarafından prestiji olmayan bir meslek grubu olarak algılanmakta (Derin ve ark., 2017) ve toplum tarafından kadınsı ve güçsüz bir meslek olarak algılanmaktadır (Takase ve ark., 2002). Tüm bu nedenler ise hemşireliğin geleceği ile ilgili olarak öğrencilerde olumsuz beklentiler yaratmaktadır.

Akademik başarıya göre hemşirelik mesleğine yönelik tutum değişim göstermemekte buna karşın klinik başarı durumuna göre tutumlar değişmektedir. Orta ve yüksek düzeyde klinik başarı algısına sahip öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları daha olumlu bulunmuştur (Tablo 3). Tutumlar, mesleğin seçilmesi, eğitimi, yerine getirilmesi ve mesleki başarının en önemli belirleyicisidir (Altuntaş & Baykal, 2008; Çakır, 2005; Durmuşoğlu ve ark., 2009). Klinik uygulamalar hemşireliğin önemli bir unsuru olması nedeni ile mesleğe yönelik olumlu tutuma sahip öğrencilerin kendilerini klinik alanda daha başarılı buldukları söylenebilir.

İkinci bir şans verildiğinde yine hemşirelik mesleğini tercih edeceğini belirten öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları daha olumlu bulunmuştur (Tablo 3). Yapılan bir çalışmada hemşirelik mesleği tercihinde değişkenler arasında en etkili faktörün “tutum boyutu” olduğu belirtilmiştir (Al-Omar, 2004). Başka bir çalışmada ise hemşirelik mesleğini isteyerek seçen öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu bulunmuştur

(Zencir & Eşer, 2016). Hemşirelik öğrencileri ile yapılan çalışmalarda öğrencilerin büyük bölümünün mesleğini sevdiği ve meslek yaşamını hemşire olarak sürdürmek istedikleri sonucuna ulaşılmıştır (Demiray ve ark., 2013; Tüfekçi & Yıldız, 2009). Bu bağlamda mesleğe yönelik olumlu tutumlar içinde olan kişilerin mesleği seçme, meslekte başarı gösterme ve mesleği sürdürme konusunda daha istekli davrandıkları söylenebilir.

Gelecekte hemşirelik mesleğini sürdürme kararlılığı yüksek olan öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir (Tablo 3). Mesleğe karşı geliştirilen olumlu tutumun, gelecekte mesleğin sürdürülmesinde önemli bir etken olacağı düşünülmektedir. Çalışmalar hemşirelik hemşirelerde mesleğe bağlılığın zayıf olduğunu, hemşirelik mesleğini seçen öğrencilerin mesleği ve çalışma koşullarını bilmeden seçtiğini, öğrencilerin meslek ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıklarını vurgulamaktadır (Aktaş & Gürkan, 2015). Bu nedenle hemşirelik öğrencilerinin mesleği algılayışı, mesleğin kendisine, rollerine ve geleceğine ilişkin düşünceleri mesleğin statüsünü daha üst seviyelere çıkmasına katkı sağlayacaktır (Taşkırın ve ark., 2020).

Klinik uygulamadan memnun olan öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları diğerlerine göre daha olumlu bulunmuştur (Tablo 3). Hemşirelik mesleğinin önemli bir bölümünü oluşturan klinik uygulamaya yönelik olumlu tutumlar, öğrencilerin hemşirelik mesleğini sevmelerini ve mesleki aidiyet geliştirmelerini sağlamaktadır. Bu durum ise mesleğe karşı olumlu tutumların oluşmasına sebep olmaktadır. Tarhan ve ark. (2016) yaptıkları çalışmada mesleğini seven hemşirelerin mesleki tutumlarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamaya yönelik tutumları cinsiyete göre farklılık göstermemektedir (Tablo 4). Klinik uygulamaya yönelik tutumları incelerken, öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları göz ardı edilmemelidir. Çünkü klinik uygulamanın mesleğin önemli bir parçası olması nedeni ile mesleğe yönelik oluşan tutumların klinik uygulamaya da yansımaları olmaktadır. Bu araştırmada öğrencilerin cinsiyete ve sınıfa göre hemşirelik mesleğine yönelik tutumları farklılık göstermemiştir. Buna karşın hemşirelik öğrencileri ile yapılan bir çalışmada kadın öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarının erkeklerden daha olumlu olduğu belirtilmektedir (Erenoğlu, 2022). Diğer yandan cinsiyetin mesleki değişken açısından anlamlı bir değişken olmaması nedeni ile hemşireliğin artık hem kadınlar hem de erkekler tarafından tercih edilen bir meslek olduğu (Yılmaz & Karadağ, 2011) belirtilmektedir. Dolayısıyla değişkenler arasında mesleğe yönelik benzer tutumlar klinik uygulamaya yönelik tutuma da yansımaktadır.

Hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamaya yönelik tutumları sınıfa göre farklılık göstermemektedir (Tablo 4). Elde edilen bulgu literatür ile benzerlik göstermektedir. Çeçen ve ark. (2020) çalışmasında 2. sınıf öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarının diğer sınıflara göre daha yüksek olduğunu belirtirken, Erenoğlu (2022)'na göre öğrencilerin tutumları sınıflara göre değişim göstermemektedir. Bu bulgunun öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarının henüz tam olarak belirgin hale gelmemiş olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bu araştırmada öğrencilerin klinik uygulamaya yönelik tutumları bölümü isteyerek seçme durumuna göre farklılık göstermektedir (Tablo 4). Bölümü isteyerek seçen öğrencilerin klinik uygulamaya yönelik tutumları istemeyerek seçen öğrencilere göre daha olumludur. Tutumlar bir tutum nesnesine yönelik olarak bireyin duygu, düşünce ve davranışlarını ifade etmektedir. Bir tutum nesnesi için olumlu tutum geliştiren bir bireyin, tutum nesnesine karşı olumlu duygular ve davranışlar geliştirmesi de kaçınılmazdır. Bölümü isteyerek seçen öğrencilerin hemşirelik mesleği ve bu meslekle ilgili görevlere olumlu tutum için de olmalarından dolayı klinik uygulamaya yönelik olumlu tutum geliştirdikleri söylenebilir.

Yapılan çalışmalara göre bölümü isteyerek seçme ile mesleğe yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişki olsa da (Koushali ve ark., 2012) öğrencilerin hemşirelik bölümünü seçme de kararsız ya da isteksiz oldukları (Lai ve ark., 2008; Mooney ve ark., 2008) ve bölümü isteyerek seçme düzeyinin orta ya da düşük düzeyde kaldığı görülmektedir (Zencir & Eşer, 2016; Koushali ve ark., 2012; Poreddi ve ark., 2012; Jrasat ve ark., 2005).

Öğrencilerin klinik uygulamaya yönelik tutumları meslekten memnuniyet durumuna göre farklılık göstermektedir (Tablo 4). Meslekten memnuniyet düzeyi arttıkça klinik uygulamaya yönelik olumlu tutum da artmaktadır. Yapılan bir çalışmada mesleğini seven hemşirelerin mesleklerine yönelik olumlu tutumlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir (Tarhan ve ark., 2016). Klinik uygulamalar hemşirelik mesleğinin önemli unsurlarıdır. Klinik uygulamanın olmadığı bir hemşirelik mesleği düşünülemez. Dolayısıyla meslekten memnuniyetin klinik uygulamaya yönelik olumlu yansımaları olmaktadır. Mesleği olumlu algılayan öğrenciler, meslekle ilgili uygulamalara da daha olumlu yaklaşmaktadır. Klinik uygulama ortamı stresli ve iş yükü fazla olan bir ortam olsa da mesleğinden memnun olan öğrencilerin bunu olumlu olarak algılamakta ve klinik uygulamaya yönelik olumlu tutumlar geliştirmektedirler. Bunun yanında öğrencilerin mesleklerini sevmeleri de klinik uygulamaya yönelik olumlu tutum geliştirmesinin bir nedeni olmaktadır.

Öğrencilerin klinik uygulamaya yönelik tutumları mesleğin geleceği ile ilgili beklentilerine göre farklılık göstermektedir (Tablo 4). Mesleğinin geleceğini olumlu algılayan ya da bu konuda henüz bir karar içinde olmayan öğrencilerin klinik uygulamaya yönelik tutumları, mesleğin geleceği konusunda karamsar olan öğrencilere göre daha olumludur. Meslek seçiminde etkili faktörler incelendiğinde içsel ve dışsal faktörlerin yer aldığı görülmektedir (Mimura ve ark., 2009). Özellikle ekonomik nedenler ve işsiz kalmama gibi faktörler mesleğin seçiminde ve sürdürülmesinde önemli faktörlerdir. Gelişmekte olan ülkeler açısından düşünüldüğünde ekonomik faktörler mesleğin geleceği ile ilgili beklentilerin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu bakımdan gelecekte işsiz kalmama ya da ekonomik problemler yaşamama gibi sebepler mesleğin seçiminde ve sürdürülmesinde önemli bir etken haline gelmektedir. Öğrenciler açısından klinik uygulamalar, hemşirelik mesleğine atılmadan önce mesleki bilgi ve becerilerin geliştirildiği alanlardır. Mesleğin geleceği ile ilgili olumlu düşüncelere sahip olmak öğrencileri motive edici bir özellik göstermektedir. Ayrıca geleceğe yönelik umudun var olması yapılan işten doyum elde edilmesini sağlamakta bu da klinik uygulamaya olumlu bir tutum olarak yansımaktadır.

Bu araştırmada öğrencilerin klinik uygulamaya yönelik tutumları akademik başarılarına göre farklılık göstermezken, klinik başarı algısına göre farklılık göstermektedir (Tablo 4). Klinik alanda başarısını yüksek ya da orta düzeyde gören öğrencilerin klinik uygulamaya yönelik tutumları kendini başarısız gören öğrencilere göre daha yüksektir. Öğrencilerin kişisel ve mesleki kimlik gelişimleri klinik uygulamalarla ilgili düşünce ve duygularından olumlu ya da olumsuz olarak etkilenebilir (Alıcı, 2013). Hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutuma sahip olmak mesleki başarıyı arttırdığı gibi bakım kalitesini ve mesleki dayanışmayı da arttırmaktadır (Aydın & Büyükbayram, 2020). Hemşirelik mesleği beceri temelli bir meslek olduğundan dolayı öğrencilerin klinik uygulamaları daha çok önemsediklerini söylemek mümkündür. Kendini klinik alanda başarılı gören öğrencilerin, klinik uygulamaları olumlu algılamaları ve olumlu tutum geliştirmeleri beklenen bir sonuçtur. Bu konu ile ilgili olarak literatürde herhangi bir çalışmaya ulaşılamamıştır.

İkinci bir şans verildiğinde yine bu mesleği seçeceğini belirten öğrencilerin klinik uygulamaya yönelik tutum puanları bu bölümü seçmeyeceğini belirten öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur (Tablo 4). Bu durumun öğrencilerin hemşirelik imajı ile ilgili olabileceği düşünülmektedir. Hemşirelikle ilgili olarak olumlu imajlara sahip olan öğrencilerin mesleğe yönelik olumlu tutumlar geliştirmesi beklenmektedir. Mesleğe yönelik olumlu tutumların ise klinik uygulamaya yansımaları olumlu olmaktadır. Toplumun mesleği yapanlara karşı

gösterdikleri saygıları, meslek üyelerin tolumdaki yeri, yetenekleri ve davranışları hakkındaki yargılar ve düşünceler olarak tanımlanan meslek imajı, mesleği seçimi, meslekten alınan doyumunu ve mesleğe karşı tutumları etkileyen bir kavramdır (Kızılcık Özkan ve ark., 2017; Özdelikara ve ark., 2015; Morris-Thompson ve ark., 2011). Seval & Sönmez (2020) hemşirelik öğrencileri ile yaptıkları çalışmada meslek imajı ile hemşireliğe yönelik tutum arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki belirlemişlerdir. Bu sonucu göre hemşirelik imajı olumlu yönde arttıkça mesleğe yönelik tutum da olumlu yönde değişim göstermektedir.

Gelecekte bu mesleği sürdürmek istediğini belirten öğrencelerin klinik uygulamaya yönelik tutumları kararsız olan ya da sürdürmek istemediğini belirten öğrencilere göre daha olumludur (Tablo 4). Literatür incelendiğinde meslek seçmede etkili olan faktörlerin içsel (ilgi, mesleği sevmeye, kişilik özelliği vb.) ve dışsal (iş garantisi, ekonomi, aile isteği, baskı, puan vb.) nedenler olduğu görülmektedir (Zencir & Eşer, 2016). İlgili literatürde kariyer iyimserliği ve uyumunun yüksek düzeyde olmasının mesleki gelişim açısından son derece önemli ve yararlı olduğu vurgulanmaktadır (Nurmi ve ark., 2002). Mesleği sürdürmede yeterli içsel ve dışsal motivasyona sahip olunması, mesleğe yönelik ve mesleğin önemli gerekliliklerinden biri olan klinik uygulamaya yönelik olumlu tutumların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Hemşirelik bölümü öğrencilerinin, eğitim sürecinde fazla stres ve kaygı yaşamış olmaları, akademik başarıyı, mesleki uyumu, profesyonel kimlik gelişimini, klinik uygulamalara karşı tutum ve öğrenme durumunu olumsuz etkileyebilmektedir (Başaran, 2020; Büyükbayram & Ayık, 2020; Mutlu ve ark. 2020; Süt & Küçükaya, 2020). Bu araştırmada klinik uygulamadan memnun olan öğrenciler, kısmen memnun olan ya da memnun olmayan öğrencilere göre daha yüksek klinik uygulama tutum puanına sahiptir (Tablo 4). Bu sonuç beklenen bir sonuçtur çünkü klinik uygulamaya yönelik olumlu değerlendirmeler ve olumlu düşünceler öğrencilerin tutumlarına yansımakta, öğrenciler çeşitli problemlerle karşılaşırsa da bunları sorun olarak görmek yerine çözülmesi gereken engeller olarak algılamaktadırlar. Bu bakımdan bir mesleğin gelişiminde mesleği seçmenin, mesleğe gösterilen uyumun, mesleğe bakışın, meslekle ilgili pozitif tutuma ve görüşe sahip olmanın, randımanlı bir çalışma hayatının olmasının önemi oldukça fazladır (Özmen & Çetinkaya, 2016).

Bu araştırmada klinik uygulamaya yönelik tutum ile hemşirelik mesleğine yönelik tutum birbiri ile orta düzeyde ilişkili bulunmuştur (Tablo 5). Hemşireliğe yönelik tutum olumluya doğru gittikçe klinik uygulamaya yönelik tutumda olumlu yönde değişmektedir. Bu durumun klinik uygulamanın hemşireliğin önemli bir parçası olmasından hatta hemşireliğe yönelik tutumun klinik uygulamayı da kapsamasından kaynaklandığı şeklinde yorumlanmaktadır. Bireyler,

bilişsel ve duygusal açıdan geliştirdiği bazı psikolojik eylemleri davranışlarıyla göstererek zamanla yaptıkları mesleklerine karşı bir tutum geliştirmiş olurlar (Korkmaz & Görgülü, 2010). Yaşanan pozitif tecrübeler öğrencilerin mesleklerine yönelik olumlu tutumlar geliştirmekte ve dolayısıyla klinik uygulamaya da yansımaları görülmektedir.

4. SONUÇ

Hemşirelik öğrencilerinde hemşirelik mesleğine ve klinik uygulamaya yönelik tutumların incelendiği bu araştırmanın bulgularına dayanarak şu sonuçlara ulaşılmıştır.

- Öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumu bölümü isteyerek seçme, bölümden memnuniyet, mesleğin geleceği konusunda iyimser olma, klinik başarı algısı, mesleği tekrar tercih etmeyi düşünme, gelecekte mesleği sürdürmeyi isteme ve klinik uygulamadan memnuniyet durumuna göre değişiklik göstermektedir. Buna karşın cinsiyet, sınıf ve akademik başarı değişkenlerine göre farklılık göstermemektedir.
- Öğrencilerin klinik uygulamaya yönelik tutumu, bölümü isteyerek seçme, hemşirelik bölümünden memnuniyet, mesleğin geleceği hakkında iyimser olma, klinik başarı algısı, ikinci bir şans verildiğinde tekrar hemşirelik mesleğini seçmeyi isteme, gelecekte mesleği sürdürmeyi isteme ve klinik uygulamadan memnuniyet durumu gibi değişkenleri etkilemektedir. Buna karşın öğrencinin cinsiyeti, sınıfı ve akademik başarısına göre farklılık göstermemektedir.
- Hemşirelik öğrencilerinde, hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutum arttıkça klinik uygulamaya yönelik tutum daha olumlu hale gelmektedir.

Bu sonuçlara göre aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur.

- Öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutumlarını geliştirecek girişimlerin (mesleğe yönelik farkındalık eğitimleri, kariyer danışmanlığı gibi) yapılması,
- Hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulama ve hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarını inceleyen tekrar çalışmalarının yapılması,
- Klinik uygulama ve hemşireliğe yönelik tutumu etkileyen etmenlerin incelendiği daha ileri çalışmaların yapılması önerilmektedir.

4.1. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma çalışmada kullanılan ölçüm araçlarının ölçüm gücü ile ve katılımcıların vermiş oldukları yanıtlar ile sınırlıdır. Araştırma sonuçları çalışma örneklemine ait sonuçları içermekte olup bütün hemşirelik öğrencilerine genellenemez.

4.2. Çalışma Literatüre Ne Kattı?

- Öğrencilerin hemşirelik mesleğine ve klinik uygulamaya yönelik tutumları orta düzeyde bulunmuştur.
- Öğrencilerde, hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutum arttıkça, klinik uygulamaya yönelik olumlu tutum da artmaktadır.

Yazar Katkıları

Yazının/çalışmanın ortaya çıkması ve sürdürülmesinde fikir/görüş sahibi olma ya da katkıda bulunma: E.E., P.K; Plan ve tasarlama: E.E., P.K; Revizyon, denetim veya gözden geçirme: E.E., P.K; Verilerin toplanması veya toplanan verilerin analize hazırlanması için işlemesi: E.E., P.K; Veri analizi veya analizin yorumlanması: P.K; Literatürün gözden geçirilmesi: E.E., P.K; Makalenin/Çalışmanın yazımı: E.E., P.K; Son kontrol etme ve gözden geçirme: E.E., P.K.

Çıkar Çatışması

Araştırmacılar herhangi bir çıkar çatışması belirtmemişlerdir.

Finansal Destek

Bu araştırma için finansal destek alınmamıştır.

KAYNAKLAR

- Akça Ay, F.(2021). *Sağlık Uygulamalarında Temel Kavramlar ve Beceriler*. Fatma Akça Ay, F. Ed. (s. 16). İstanbul: Nobel Yayıncılık.
- Aktaş, H., & Gürkan, G.Ç. (2015). İş-Aile ve Aile-İş Çatışması ile Bireysel Performans Etkileşiminde Mesleki Bağlılığın Aracı Rolü: Hemşireler Üzerinde Bir Araştırma. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 16(2), 139- 154.
- Alıcı, D. (2013). Okula Yönelik Tutum Ölçeği'nin Geliştirilmesi: Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 38(168), 318-331.
- Al-Omar, B. A. (2004). Knowledge, Attitudes and Intention of High School Students Towards The Nursing Profession in Riyadh City, Saudi Arabia. *Saudi Medical Journal*, 25(2), 150-155
- Altuntaş, S., & Baykal, Ü. (2008). İşe Karşı Tutum Ölçeği'nin Hemşireler İçin Uyarlanması. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 11(1), 51-62.
- Arifoğlu, B., & Razi, G.S. (2011). Birinci Sınıf Hemşirelik Öğrencilerinin Empati ve İletişim Becerileriyle İletişim Yönetimi Dersi Akademik Başarı Puanı Arasındaki İlişki. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 4(1), 7-11.

- Aydın, L.Z., & Büyükbayram, Z. (2020). Hemşirelerin Mesleki Tutumlarına Göre Bireyselleştirilmiş Bakım Algıları. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi*, 12(2), 198-206.
- Baş, T. (2010). *Anket Nasıl Hazırlanır, Uygulanır Değerlendirilir?* Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Başaran, A.G. (2020). Hemşirelik Bölümü Son Sınıf Öğrencilerinin İntörlük Uygulamasında Karşılaştığı Sorunlar, Tutumları ve Etik Açından Değerlendirmeleri. *Avrasya Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 177-183.
- Biçer, S., Ceyhan, Y., & Şahin, F. (2015). Hemşirelik Öğrencileri Ve Klinik Hemşirelerin Klinik Uygulamada Öğrenciye Yapılan Rehberlik İle İlgili Görüşleri. *Florange Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 23(3), 215-223.
- Büyükbayram, Z., & Ayık, D.B. (2020). Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelik Eğitimi ile İlgili Stres Düzeylerinin Belirlenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4(2), 90-99.
- Can, Ş. (2010). Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24, 13-28.
- Çakır, Ö. (2005). Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı (İÖLP) ve Eğitim Fakülteleri İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı Öğrencilerinin Mesleğe Yönelik Tutumları ve Mesleki Yeterlik Algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(6), 27-42.
- Çeçen, S., Lafçı, D., & Yıldız E. (2020). Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Mesleki Kişilik Tipleri ile Mesleğe Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 7(3), 169-174.
- Çelik, S., Ünal, Ü., & Saruhan, S. (2012). Cerrahi Kliniklerde Çalışan Hemşirelerin Mesleki Profesyonelliklerinin Değerlendirilmesi. *İÜFN Hemşirelik Dergisi*, 20(3), 193-199.
- Çelikkalp, Ü., Aydın, A., & Temel, M. (2010). Bir Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Aldıkları Eğitime İlişkin Görüşleri. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 3(2), 3-14.
- Demiray, A., Bayraktar, D. & Khorshid, L. (2013). Erkek Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşireliği Seçme Nedenleri ve Bu Mesleği Seçme Nedeniyle Yaşadıkları Sorunlar. *International Journal of Human Sciences*, 10(1), 1440-1455.
- Derin, N., Şimşek İlkım, N., & Yayan, H. (2017). Hemşirelerde Mesleki Bağlılığın Mesleki Prestijle Açıklanması. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 4(3), 24-37.
- Durmuşoğlu, M. C., Yanık, C., & Akkoyunlu, B. (2009). Türk ve Azeri Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36, 76-86.
- Dutile, C., Wright, N., & Beauchesne, M. (2011). Virtual Clinical Education: Going The Full Distance In Nursing Education. *Newborn and Infant Nursing Reviews*, 11(1), 43-48.

- Erenoğlu, R. (2022). Hemşirelik Öğrencilerinin Mesleğe Yönelik Tutumlarının Kariyer İyimszerliği ve Uyumluluğu Üzerine Etkisi. *Jaren*, 8(3),156-165.
- Gaberson, K.B., Oerman, M.H., & Shellenbarger, T. (2016). *Clinical Teaching Strategies in Nursing. (Hemşirelikte Klinik Öğretim Stratejileri.)*. Özdemir, F.K, şahin, Z.A., Alemdar, D.A. (Eds). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Ař.
- Hortaçsu, N. (2012). *En Güzel Psikoloji Sosyal Psikoloji*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Jrasat, M., Samawi, O., & Wilson, C. (2005). Beliefs, Attitudes and Perceived Practice Among Newly Enrolled Students at The Jordanian Ministry of Health Nursing Colleges and Institutes in 2003. *Education for Health*, 18(2), 145-156.
- Kanbay, Y., Işık, E., Aslan, Ö., Tektaş, P., & Akçam, A.(2021). Kolorta Nursing Attitude Scale Validity and Reliability Study. *International Journal of Health Services Research and Policy*, 6(1), 73-84
- Kanbay, Y., Tektaş, P., Işık, E., Aslan, Ö., Akçam, A., & Çınar, S. (2022). Korzul Clinical Practice Attitude Scale Validity and Reliability Study. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13(1),1-10.
- Karadağ, M., Akman, N., & Demir, C. (2013). Hemşirelik Hizmetlerinde Yönelisel ve Örgütsel Sorunlar. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 16(1), 16-26.
- Karaöz, S. (2013). Hemşirelik Eğitiminde Klinik Değerlendirmeye Genel Bakış: Güçlükler ve Öneriler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(3), 149-158.
- Kızılcık Özkan, Z., Ünver, S., Avcıbaşı, İ.M., Semerci, R., & Yıldız Fındık, Ü. (2017). Bir Grup Hemşirelik Öğrencisinin Mesleğe Yönelik İmaj Algısı. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 19(1),38-47.
- Kocabaş, D., & Erdem, R. (2019). Hemşirelik Mesleğine Yönelik Kalıp Yargılar Üzerine Bir Derleme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 10(25), 650-657.
- Korkmaz, F. (2011). Meslekleşme ve Ülkemizde Hemşirelik. *HUHEMFAD*, 59-67.
- Korkmaz, G. & Görgülü, S. (2010). Hemşirelerin, Meslek Ölçütleri Bağlamında Hemşireliğe İlişkin Görüşleri. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi, 17(1), 1-17.
- Kossaiify, A, Hleihel, W., & Lahoud, J.C. (2017). Team Based Efforts to Improve Quality of Care, The Fundamental Role of Ethics, and The Responsibility of Health Managers: Monitoring and Management Strategies to Enhance Teamwork. *Public Health*, 153, 91-98.
- Koushali, A.N., Hajjamini, Z., & Ebadi, A. (2012). Comparison of Nursing Students' and Clinical Nurses' Attitude Toward the Nursing Profession. *Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research*, 17(5), 375-380.

- Lai, H. L., Lin, Y. P., Chang, H. K., Chen, C. J., Peng, T. C., & Chang, F. M. (2008). Is Nursing Profession My First Choice? A Follow Up Survey in Pre-Registration Student Nurses. *Nurse Education Today*, 28(6), 768-776.
- Luciana, B.L., Isabel, A.C., Gillberto, T.S., & Moacyr, L.C. (2009). An Instrument to Analyze Secondary-Level Student's Images About Nurse's. *Revista Da Escola De Enfermagem Da USP*, 43(2), 272-278.
- Miligi, E., & Selim, A. (2014). Saudi Nursing Students' Attitudes Towards the Nursing Profession. *European Journal of Business and Management*, 6(29), 197-208.
- Mimura, C., Griffiths, P., & Norman, I. (2009). What Motivates People to Enter Professional Nursing? *International Journal of Nursing Studies* 46(5), 603–605.
- Mooney, M., Glacken, M., & O'Brien, F. (2008). Choosing Nursing as a Career: A Qualitative Study. *Nurse Education Today*, 28(3), 385-392.
- Morris- Thompson, T., Shepherd, J., Plata, R., & Marks-Maran, D. (2011). Diversity, Fulfilment and Privilege: The Image of Nursing. *Journal of Nursing Management*, 19, 683-692.
- Mutlu, B., Azak, M., & Kalaycı, S. (2020). Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Dersini Almış Öğrencilerin Klinik Rahatlık ve Endişe Durumu ile Öz Yeterlilik Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(26), 4293-4315.
- Nurmi, J.E., Salmela-Aro, K., & Koivisto, P. (2002). Goal Importance and Related Achievement Beliefs and Emotions During the Transition from Vocational School to Work: Antecedents and Consequences. *Journal of Vocational Behavior*, 60(2), 241-61.
- Öncel, S., & Yılmaz, M. (2023). *Hemşirelikte Temel Kavramlar* (s. 101-116). Ankara. Akademisyen Kitabevi.
- Özdelikara, A., Mumcu Boğa, N., & Çayan N. (2015). Hemşirelik Öğrencilerine ve Sağlık Alanı Dışındaki Öğrencilere Göre Hemşirelik İmajı. *Düzce Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 1-5.
- Özdemir, Z. (2018). Sağlık Bilimlerinde Likert Tipi Tutum Ölçeği Geliştirme. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 5(1), 60-68.
- Özmen, D., & Çetinkaya, A. (2016). Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Algılarına Yönelik Nitel Bir Çalışma. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 18(1), 40-52.
- Peksoy, S., Şahin, S., Demirhan, İ., & Kaplan, S. (2020). Hemşirelik Öğrencilerinde Profesyonellik Algısı ve Mesleki Değerlere Bağlılık Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 7(2), 104-112.
- Poreddi, V., Ramachandra Konduru, R., & Math, S.B. (2012). Assessing The Attitudes and Perceptions Towards Nursing Profession Among Nursing Students. *Nursing Journal of India*, 103(1), 6-8.

- Rezaei-Adaryani, M., Salsali, M., & Mohammadi, E. (2012). Nursing İmage: an Evolutionary Concept Analysis. *Contemporary Nurse*, 43(1), 81–89.
- Sabuncu, N, Erkal İlhan, S., & Koç, Z. (2021). *Hemşirelik Bakımının Temelleri*. Ankara: Alter Yayıncılık.
- Seval, M., & Sönmez, M. (2020). Hemşirelik Öğrencilerinin Mesleğe Yönelik Tutumları ve İmaj Algıları Arasındaki İlişki. *Sağlık Akademisi Kastamonu (SAK)*, 5(1), 19-35.
- Süt, HK., & Küçükkaya, B. (2020). Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Dersi Klinik Uygulaması Öncesi Laboratuvarda Verilen Mesleki Beceri Uygulamaları Eğitiminin Öğrencilerin Kaygı Düzeyi Üzerine Etkisi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 166-173.
- Takase, M., Kershaw, E., & Burt, L. (2002). Does Public Image of Nurses Matter?. *Journal of Professional Nursing*, 18(4), 196-205.
- Tan, M., Polat, H., & Akgün Şahin, Z. (2012). Hemşirelerin Çalışma Ortamlarına İlişkin Algılarının Değerlendirilmesi. *Sağlıkta Performans ve Kalite Dergisi*, 4, 67-78.
- Tarhan, G., Kılıç, D., & Yıldız, E. (2016). Hemşirelerin Mesleğe Yönelik Tutumları ile Mesleki Profesyonellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Gülhane Tıp Dergisi*, 58, 411-416.
- Taşkın Yılmaz, F., Tiryaki Şen, H., & Demirkaya, F. (2014). Hemşirelerin ve Ebelerin Mesleklerini Algılama Biçimleri ve Gelecekte Beklentileri. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetim Dergisi*, 3(1), 130-139.
- Taşkıran, N., Kalı, N., Kıvrak, E., Türkseven, N., & Yıldırım, G. (2020). Son Sınıf Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleğine, Rollerine ve Mesleğin Geleceğine İlişkin Görüşleri. *Hastane Öncesi Dergisi*, 5(1), 43-56.
- Ten Hoeve, Y., Jansen, G., & Roodbol, P. (2014). The Nursing Profession: Public Image, Self-Concept and Professional Identity. A Discussion Paper. *Journal of Advanced Nursing*, 70(2), 295-309.
- Tüfekçi, G.F., & Yıldız, A. (2009). Öğrencilerin Hemşireliği Tercih Etme Gerekçeleri ve Gelecekleri ile İlgili Görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12(1), 31-37.
- Wynd, C. A. (2003). Current Factors Contributing to Professionalism in Nursing. *Journal of Professional Nursing*, 19(5), 251-261.
- Yılmaz, M. & Karadağ, G. (2011). Erkek Öğrenci Hemşireler Hemşirelik Mesleğini Nasıl Algılıyor?. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi*, 4(1), 22-28.
- Zencir, G., & Eşer, İ. (2016). Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Hemşirelik Tercih Arasındaki İlişki: Türkiye Örneği. *DEUHFED*, 9(2), 30-39.